

Jät. 19. 11. 1954.

M

Kertomus

kansainvaellusaikaisen polttekalmisten tutkimisesta Janakkalan Turengin

Kekanaheella 23. 5.- 1. 6. ja 10.- 12. 6. 1954.

Syksyllä 1953 ilmoitettiin Janakkalasta Kansallismuseoon, että Turengin uuden kansakoulun rakennustyömaalta oli löydetty muinaisesineitä. Maisteri C. F. Meinander tarkasti lokakuun 7. päivänä löytöpaikan, joka sijaitsi Kekanaheksi kutsutun mäen rinteellä, ja totesi sen sisältävän polttehautoja. Löydöt hän lueteloi päänumerolla 13309.

Muinaistieteellisen Teimikunnan määräyksestä tutkin kalmistoalueen 23. 5.- 1. 6. ja 10.- 12. 6. 1954. Se sijaitsi kansakoulun koillis-lounais-suuntaisen siipirakennuksen lounaispään kohdalla, pihan puolella, talonmies-vahtimestarin asunnon ja rapun välisessä kulmauksessa ja siitä etelään olevalla alueella. Tämä paikka oli jätetty syksyllä koskemattomaksi pihaa ja rakennuksen ympäristöä tasettaessa. Tutkittavaa aluetta oli kuitenkin ehditty turmella ennen rauhoittamista sen verran, että havaintojen teko oli tavallista vaikeampaa. Niinpä miltei koko alueelta oli poistettu pintaturve ja sen mukana ehkä vähän kulttuurimaatakin. Tutkimisen teki varsin työlääksi se, että paikalle oli kerääntynyt rakennustyömaalta useamman desimetrin vahvuinen kerros kaikenlaista törkyä, joka oli sekoittunut kulttuurimaahan. Näin ollen ei kulttuurikerroksen paksuus ollut enää varmasti todettavissa.

Koska tutkittavaa aluetta oli pidelty ja sen ympäristö kokonaan tasetettu, ei löytöpaikan luenne ollut punnituksella tarkasti todettavissa. Lounaiseen laskeva rinne, jolle koulu oli rakennettu, päättyi juuri kaivausalueen alarajalla, joten kalmisto on sijainnut leivan rinteeseen juurella. Paikalla on ollut matala, tuskin havaittava kumpare. Vaikka alue olikin pideltyä, antanevat yleiskarttaan piirretyt profiilit siitä likimain oikean kuvan. Koska rinne laskee kaivausalueella vielä vähän teista metriä lounaiseen, oli kumpareessa selvästi havaittavaa laskua vain etelän ja lännen puolella.

Syksyllä 1953 oli kunnan poikki kaivettu runsaan metrin levyinen oja kaakko-luoteis-suunnassa kulkevaa viemäriä varten. Muinaisesineet olivat löytyneet tällöin karttaan merkityn maakiven pl. 46 kaakkoispuolelta. Sameilta vaiheilta koottiin nyt irtomaasta peltettuja luunpalasia 3gr. (n:o 13615:1).

Kumpareella oli harvaksen erisuuruisia kiviä, kaikki luontaisia. Min-käänlaista rauniota tai latomusta ei siinä ollut. Kulttuurikerroskin oli aivan ehut-ta. Paksumpi se oli ollut vain sillä kohdalla, mistä esinelöydöt oli syksyllä tehty, mikä voitiin vieläkin todeta. Viemäriojan pohjoispuolinen osa oli jätetty puolipy-
pyrän muotoiseksi rakennuksen perustusta kaivettaessa ja rapun edustaa tasotettaessa. Tältä alueelta ei löydetty mitään esihistorialliseen hautaukseen viittaavaa. Kui-
tenkin otettiin kiven pl. 67/109 itäpuolelta talteen vanhanaikainen viskari (n:o 13615:2). Mainittakoon sen löytymisen selitykseksi, että kylän pellot ovat ikimuis-
teisista ajoista alkaen ulottuneet aivan kunnan juurelle.

Viemäriojan eteläpuolinen alue oli jätetty pihaa tasotettaessa samoin likimain puolipyöreäksi, mutta paljon laajemmaksi. Täällä oli kiven pl. 52/90 poh-
jois-, itä- ja eteläpuolella alue, jolta koottiin palaneita luunpaloja 28 gr. ja saviastianpaloja 7 kpl. (n:ot 13615:3-4). Muuta esihistoriallisiin hautauksiin viittaavaa ei täälläkään voitu havaita.

Sitävastoin löytyi varsinaisen kunnan juurelta, missä maa oli vielä län-
teen, lounaiseen ja etelään viettävää, varsin anteisa hautausalue. Tein sitä var-
ten erillisen koordinaatiston (I-V:A-G), ja maaston luonteesta johtuen tutkin sen kenttäkalmiston tapaan.

Myöskään tällä alueella ei ollut mitään koottua rauniota tai kivilatomus-
ta, vaan olivat kivet luontaisia. Vain ruudussa II:E olevat kivet saattaisivat olla paikoilleen asetettuja. Alueen länsiosassa oli joukko suuria luonnonkiviä,
mutta näillä ei ollut muuta merkitystä, kuin että osa hautausalueesta oli sijoitet-
tu kivien pl. 129 ja 140 väliin.

Alueen koillisiosassa, ruutujen I:A ja II:A rajalla oli pyöreä nokimaa-
läiskä, josta koottiin peltettuja luunpaloja 18 gr. ja saviastianpaloja 8 kpl.
(n:ot 13615:5,14,15). Esineitä ei siinä ollut. Kulttuurimaa ulottui sen kohdalla
7 - 8 cm syvemmälle kuin ympärillä.

Alueen länsiosasta, ruutujen II:G ja III:G rajalta paljastui toinen

nekimaa-alue. Täällä oli jälkiä voimakkaasta tulesta. Maassa oli erittäin runsaasti nekeä ja hauraiksi palaneiden kivien murua. Tällä alueella oli paljon palaneita, nekisia luita, kaikkiaan 161 gr. (n:ot 13615:34,54), ja olivat ne kooltaan suurempia kuin muuallä. Tässä kulttuurimaa ulottui n. 20 cm syvemmälle kuin ympäristössä (pehjan pl. 185).

Varsinainen hautausalue kulki kuitenkin vyöhykkeenä tämän kaivausalueen halki luoteisesta kaakkeon, pysytellen likimain samalla korkeudella. Kaakkeinen pää muodosti kuitenkin erillisen alueen, joka sijoittui ruutujen IV:B ja V:B rajalle sekä ruudun IV:C kaakkeisnurkkaan. Tältä alueelta keottiin poltettuja luunpaloja 48 gr. (n:ot 13615:57, 60, 69). Siitä löydettiin lintuneula, kaksi pätkeä sellaista ketjua kuin lintuneuloissa on riippunut, nivel samanlaisesta ketjusta, lyhyt pronssispiraali, pronssirengas ja kärjestä katkennut nuolenkärki (n:ot 13615:56, 55,59,66,67,68,58).

Päälöytöalueella, joka käsitti n. $3\frac{1}{2}$ metrin pituisen vyöhykkeen, näytti hautaukset olevan aivan sekaisin. Niinpä saman rannerenkaan pätkät (n:ot 13615:10 ja 61) olivat alueen vastakkaisissa päissä. Naisten ja miesten esineet olivat sekaisin ilman mitään järjestystä. Alueelta keottiin poltettuja luunpalasia kaikkiaan 324 gr. (n:ot 13615:6,9,13,16,22,28,32,35,48,53,63,65). Runsaimmin oli luita ruudussa II:E, sitten sen viereisissä ruuduissa II:D ja F sekä ruuduissa III:D ja E. Saviastianpaloja oli ainoastaan ruuduissa I:D, II:E ja II:F, yhteensä vain 13 palaa (n:ot 13615:7,29,33). Maa oli vain hiukan nokista. Esineitä oli melko runsaasti. Ruudussa I:E oli kaksinkerrein taivutettu pronssinauha (n:o 13615:8), ruudussa I:F renkaaksi taivutettu rannerenkaan pätke, renkaasta riippuva pitkä,uurreviivoin keristettu pressihela ja nelikulmainen rautapala (n:ot 13615:10-12), ruudussa II:D peikkiuurrekeristeinen pronssivarras, kaksi eripaksuista pronssilankaspiraalia, lintuneula, josta riipui pressiketjua ja erillinen pätke samaa ketjua (n:ot 13615:17-21), ruudussa II:E katkennut nuolenkärki, suorajalkainen kaariselki, sahalaitainen nuolenkärki, lintuneula ja helmetapainen kivikiekko (n:ot 13615:23-27), ruudussa II:F spiraalisormus ja kilvenkupura (n:ot 13615:30-31), ruudussa III:D nuolenkärki, sulanut pronssipala, kaksi lintuneulaa ristikkäin, toisessa pätke ketjua, katkennut teräaseen ruoto, kaksi pronssirenkaan yhdistämää pätkeä samaa pronssiketjua kuin lintuneuloissa, veitsenterän katkelma, teräaseen ruoto,

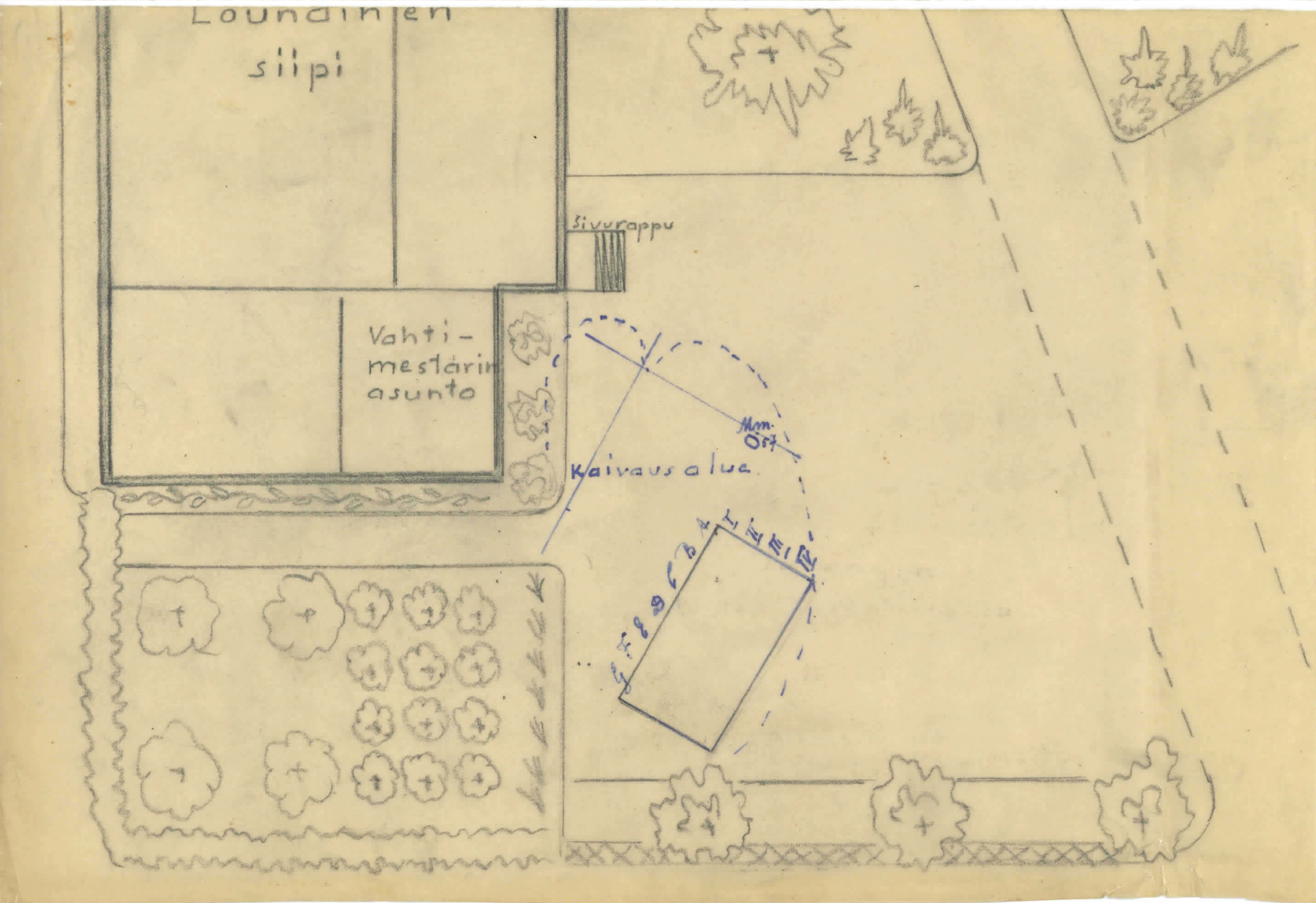
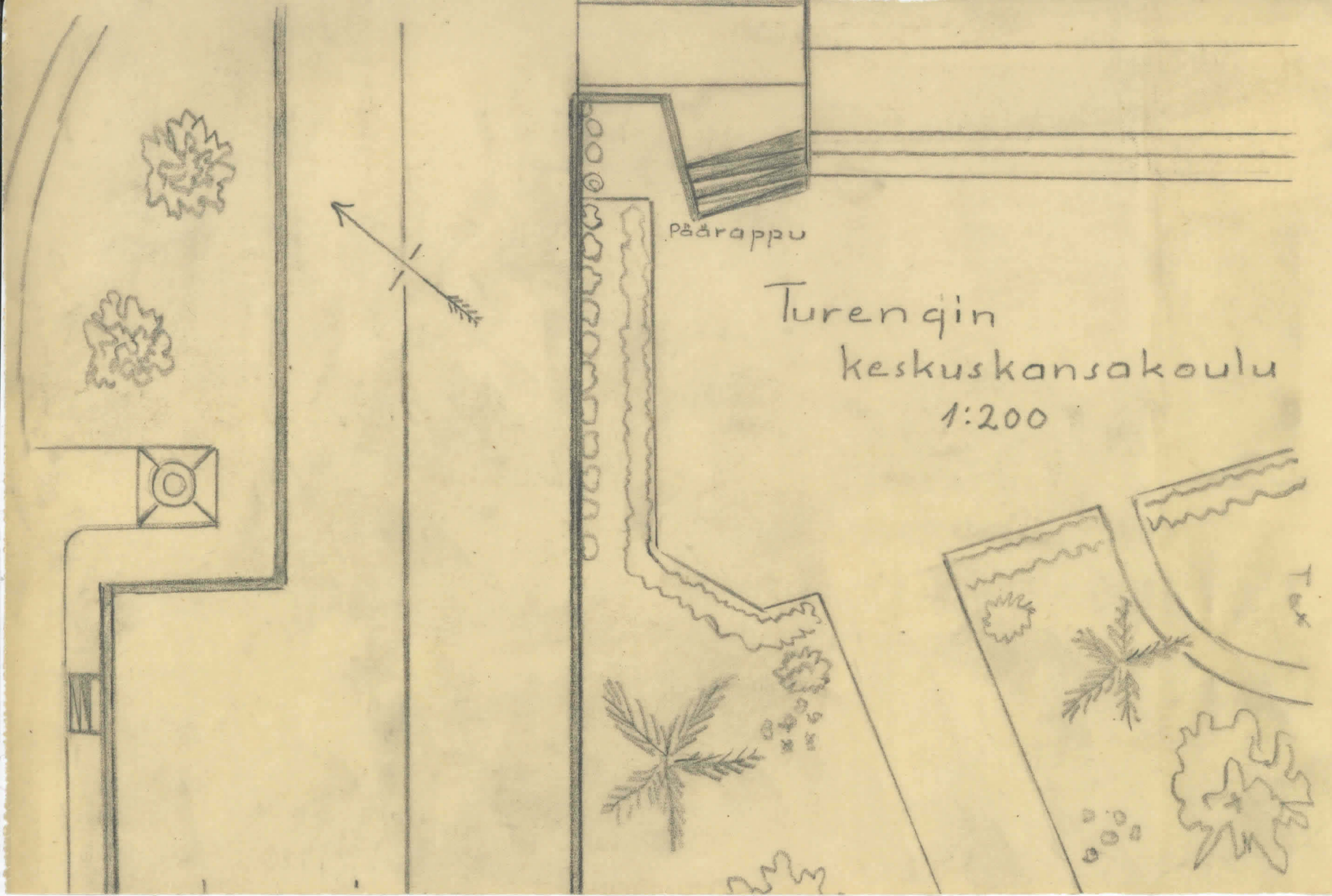
renkaasta riippuva, uurreviivein keristetty pitkä pronssihela, samaa ketjua kuin lintuneuloissa, iso veitsenterä ja pari rautapalaa (n:et 13615:36-47), ruudussa III:E neljä pronssilankaspiraalia (n:et 13615:49-52), ruudussa IV:D pronssinen rannerenkaan katkelma ja kaksi pronssikejua pronssirenkaan yhdistäminä, samaa kuin lintuneuloissa (n:et 13615:61-62) sekä ruudussa IV:E pronssisen sormuksen katkelmia (n:o 13615:64). Kulttuurikerros oli alueella n. 20 cm. vahvuinen, varsinaisen löytökerroksen ollessa kuitenkin huomattavasti ohuemman. Kulttuurikerroksen alla alkoi sorainen hiekka.

Kaivauksen jälkeen ei kalmistealueen palauttaminen entiselleen tullut kysymykseen, koska kumpare varjosti kellarikerroksessa asuvan vahtimestarin ikkunoita, ja se oli peistettava. Entisöiminen olisi tuskin ollut mahdollistakaan, koska alue oli jo niin pahoin pidelty. Kaivausalueen kaakkoiskulmalla oleva suuri kivi pl. 57 jätettiin kuitenkin paikoilleen, jotta se Janakkalan kunnan Tai Janakkala-Seuran toimesta asianmukaisin kirjoituksin varustettuna säilytettäisiin kalmisten muistomerkkinä.

Kekanahe on vanhastaan ollut nuorisn kokeentumispaikka (tulipolttopaikka). Ehkä tässäkin tapauksessa on kyseessä pakanallisesta vainajain palvonnasta tai muiston vaalimisesta suoranaisesti johtuva perinne.

Helsingissä marraskuun 1. päivänä 1954.

Oiva Keskitalo

Janakkala Turenki Kekonaho

Kansakoulu

Eteinen

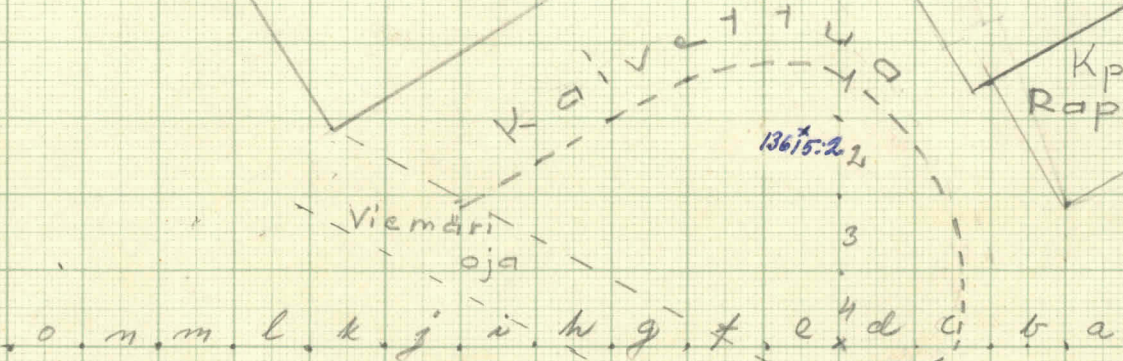
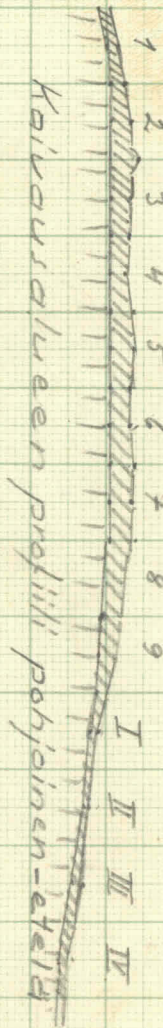
Yleiskartta

1:100

Keskitalo 1954

Kp Rappu 33

A 4 (210 x 297 mm)

13615:3-4

13309
13615:1

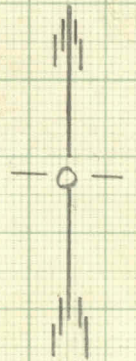
Viemäri oja

g f e d c b a

I
II
III
IV

13615:5-69

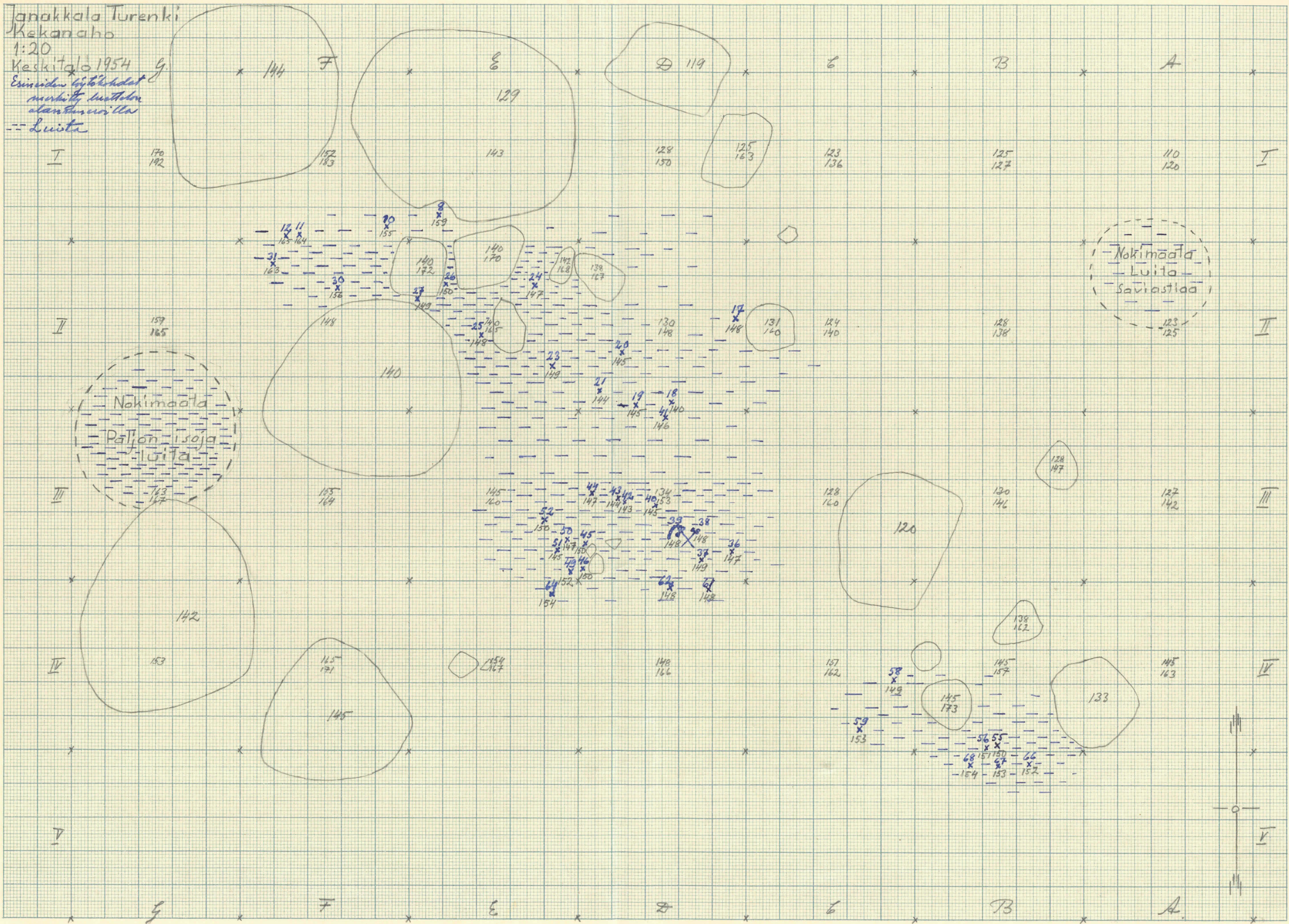
Kaivettua

OY WULFF AB No 106 1/2

Janakkala Turenki
Kekanaho

1:20
Keskipöytä 1954 g.
Esimiehen kirjokohdat
merkity luottelin
alantunnuilla
--- Luista

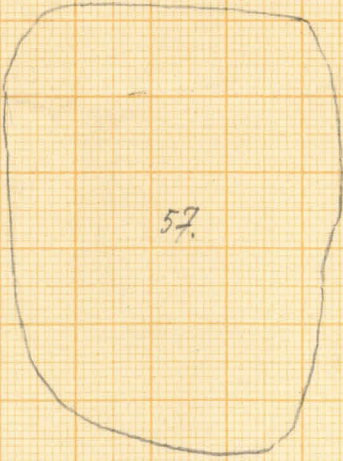
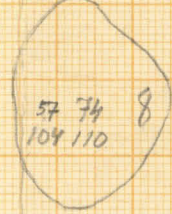
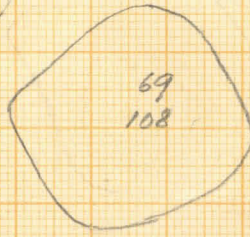
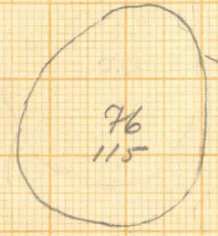
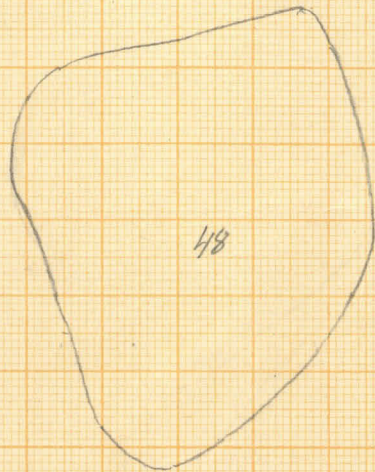
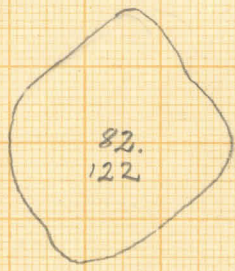
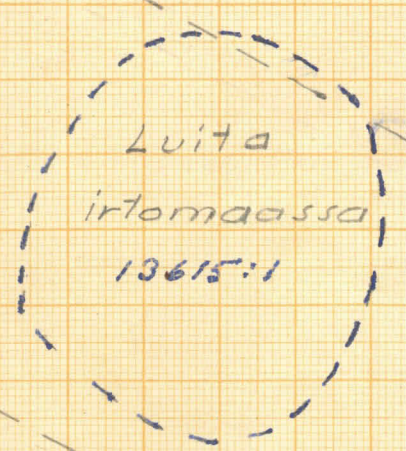
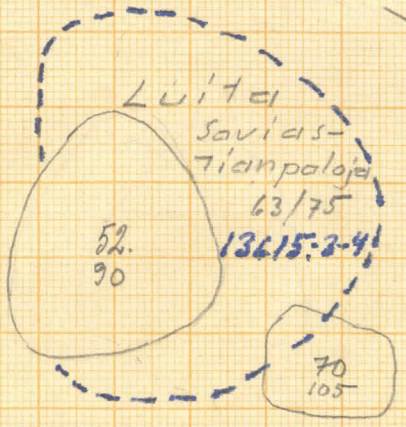
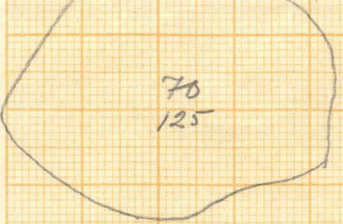

Janakkala Turenki Kekonaho

1:20

Keskitalo 1954

57
106

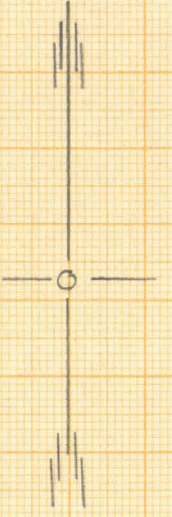
50 9
110

50
112

55 10
115

Viemäri-
oja

Kaivettua

Jauakkala, Turku, Kokonaho.

←
Turun uusi kansakoulu,
siipirakennus vasemmalla.
Kaihauspaikka sen eteen
edustalla. Kuva, kutsun
seuraavaksi, otettu
lounaista.

Perspektiivikuva kaisu-
työmaalta. Autotia poltto-
kantojen tutkitaan. Varsi-
nainen kumpu on jo
poistettu. Sen pohjan
tutkimus on miesten
päiden hoidolla.

Kuva kumpun pohjasta sen tulla
kaiuspaikaksi. Suuret hiivet ovat vielä
paikoillaan.

Oiva Keskitalo 1954.

Janakkala

Juonni, Kelaaho. Rk. työpaikka 13309.
Filmit 17689-91
C. Meinander 7.10.53